

RAMSES-2

**GAZİOSMANPAŞA REHBERLİK
VE ARAŞTIRMA MERKEZİ**

İÇİNDEKİLER

Çocuk Eğitiminde Sevgi Dili	Sayfa 1
Çocuklarda Mahremiyet Eğitimi ve Önemi	Sayfa 6
TV, Şiddet ve Toplum	Sayfa 9
Özgül Öğrenme Bozukluğu	Sayfa 15
Özel Eğitim Gerektiren Çocuklarda Evde Eğitim Çalışmaları	Sayfa 18

Merhaba değerli RAMSES okurları. Gaziosmanpařa Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak yeni sayımızla tekrar sizinle birlikteyiz. Bu sayımızda hem özel eğitim alanından hem de rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanından faydalı olabileceğini dūřündüğümüz yazılarla sizlerle buluşuyoruz.

Güncel gelişmeleri takip ederek hazırlamaya çalıştığımız yazılarımız umarım sizler için faydalı ve kullanılabilir olur.

Dergimizin hazırlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlarımıza gönülden teşekkür ediyorum.

Bülent GÖKMEN

Gaziosmanpaşa Rehberlik ve Araştırma

Merkezi Müdür V.

ÇOCUK EĞİTİMİNDE SEVGİ DİLİ

Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Çocuğa yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavır, bu ilk yaşantıların örülmesinde büyük önem taşır (Yavuzer, 135). Bunun yanında her insan, her çocuk için hayatta olmazsa olmaz olan unsurlardan birisi de “eğitim”dir. Eğitimde istenen sonuca ulaşmanın temel faktörü ise “sevgi”. Nasıl ki araba benzinsiz hareket etmediği gibi, sevgiyle doymamış bir bireye eğitimle bir şeyler kazandırılmaz. Sevgi dilini konuşarak çocuğu sevgiyle doldurmak mümkündür. Sevildiğini hisseden çocuğun disiplin altına alınması ve eğitilmesi de daha kolaydır.

Her çocuk farklı biçimlerde sevmeye ihtiyaç duyar. Öncelikle koşulsuz sevgiye ihtiyaç duyar. Koşulsuz sevgi her türlü davranışını beğendiğimiz anlamına gelmez. Çocuğumuzdan kötü davrandığı zamanlarda bile, sevgimizi esirgemeyip, gösterdiğimiz anlamına gelir. Çocuklar sadece anne ve babaları memnun ettiklerinde sevilirse (koşullu sevgi) ve ebeveyn sevgilerini sadece bu zamanlarda gösterirse, çocuklar gerçekten sevildiklerini hissetmeyeceklerdir. Bu, onların özgüvenini zedeleyecek, kendilerini güvensiz hissetmelerine yol açacak ve sonuçta daha öz kontrollü ve olgun davranışlar içine girmelerini engelleyecektir. Bu nedenle gelişimleri ve davranışları onların olduğu kadar velilerin de sorumluluğundadır. Çünkü çocuklar başlangıçta duygusal varlıklardır. Dünyayı ilk algılayış şekilleri de duygusaldır. En son yapılan araştırmalarda annenin duygusal durumunun, karnındaki bebeği bile etkilediği saptanmıştır. Cenin, annenin öfkesine ya da mutluluğuna

tepki gösterir. Çocuklar büyüdükçe de anne ve babalarının duygusal durumuna karşı son derece hassas olurlar.

Çocuk kendini çok çaresiz hisseirse yaramazlık yapabilir. Bir çocuğu sevgi noksanlığından başka hiçbir şey daha çaresiz yapamaz. Ancak ilk etapta ona sevildiğini hissettirmeden ondan iyi davranış beklemek pek mantıklı olmaz. Bu velilerin sorumluluğudur. Aileler çocuklarına koşulsuz sevgi gösterilebildiği sürece, onları anlamak ve iyi ya da kötü davranışlarıyla başa çıkabilmek mümkündür. İşte bu bağlamda sevginin önemi kendini belli eder. Temelde çocukların duygusal sevgiyi konuşup anladığı beş yol vardır: **Fiziksel temas, onay sözleri, nitelikli zaman, armağanlar ve hizmet davranışları.**

1. Fiziksel Temas

Son yıllarda yapılan birçok araştırmada bu sonuca ulaşılmıştır: Kucağa alınan ve öpülen bebeklerin duygusal hayatı, uzun süreli fiziksel temastan yoksun büyüyenlere kıyasla daha sağlıklı gelişmiştir. Fiziksel temasın önemine dair siyer bilgilerimiz de bize ipuçları sunmaktadır. Ebu Hureyre anlatıyor: "Rasulullah bir gün, torunu Hasan'ı öpmüştü. Bu sırada yanında bulunan Akra' İbnu'l-Hâbis, bunu tuhaf karşıladı ve: "Benim on tane çocuğum var. Fakat onlardan hiçbirini öpmedim." dedi. Rasulullah ona bakıp: "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz." buyurdu.

Birçok kişi cinsel tacizle ilgili korkularından dolayı çocuklarla fiziksel temastan kaçınmaktadır. Bu, talihsiz bir yaklaşımdır. Belki bu korku sevginin en doğal ifadelerinden birini kullanılmasını engellemektedir. Evet bazı yetişkinler sapkın ve marazi cinsel davranışlar sergilemektedir. Bu gibi suçluların aleyhine dava açılmalı ciddi bir şekilde cezalandırılmalı ve çocuklarımıza mahremiyet eğitimi verilmeli. Ama bu olumsuz durumun yaşanma ihtimalini düşünerek çocuklarımızdan sevgimizi de eksik etmemeliyiz.

Her yaş döneminde çocuklarımızla fiziksel temas kurma yöntemimiz bulunduğu gelişim dönemine göre değişebilir. Mesela birçok anne ve baba için en yaygın fiziksel temas türlerinden biri de çocuğunu kucağına alıp ona masal okumaktır. Böylelikle fiziksel temasın süresini mümkün olduğunca uzun tutmayı başarırken aynı zamanda çocuklarının ömür boyu hatırlayacakları anılar yaratmış olurlar. Ergenlik öncesi dönemde, kızlar babaları tarafından sevildiklerine dair birtakım işaretler ararlar. Erkek çocukların aksine koşulsuz sevilmenin önemi kızlar için git gide artar ve on bir yaşlarında doruğa ulaşır. Bu gereksinimin nedenlerinden biri de, bu dönemde annenin babaya kıyasla daha fazla fiziksel temasta bulunmasıdır. Ergenlik döneminde ise; kızlarla fiziksel sevgi gereksinimleri birbirinden farklı olmadığı halde, erkek çocuklar kızlara oranla daha az fiziksel sevgi görür. Bunun nedenleri içinde en yaygını anne ve babaların, fiziksel sevginin her nasılsa erkek çocuğu dışileştireceğini düşünmeleridir. Tabii ki bu doğru değil. Gerçek şu ki, ana babalar çocuklarının duygu depolarını ne kadar dolu tutarlarsa, bu çocukların özgüvenleri ve cinsel kimlikleri de o denli sağlıklı gelişecektir. Sözelimi pek çok çocuk, büyüdükten sonra hatta evden ayrıldığında bile sırtının kaşınmasına bayılır. Yine de ergenlik çağındaki bir çocuğa isteği dışında zorla fiziksel temas uygulamak doğru değildir.

2. Nitelikli zaman

Nitelikli zaman, ana babanın çocuklarına “var olma” armağanıdır ve “Sen önemlisin. Seninle birlikte olmaktan hoşlanıyorum.” mesajı taşır. Çocuğun, anne ve babasının gözünde en önemli şahsiyet olduğunu hissetmesini sağlar. Geçekten de sevildiğini hisseder çünkü ana babası tümüyle ona aittir.

Nitelikli zamanın en önemli unsuru olayın kendisi değil, bir şeyleri birlikte yapıyor olmak, bir arada olmaktır. Nitelikli zaman tatlı ve sevecen göz temasını da içermelidir.

Çocuğun gözlerinin içine özenle bakmak, sevgiyi anne ve babanın kalbinden onun kalbine akıtmak için güçlü bir araçtır. Araştırmalar birçok ana babanın göz temasını öncelikle çocuğu azarlarken ya da çok kesin direktifler verirken olumsuz yönde kullandığını göstermektedir. Göz teması çoğunlukla tatlı ve sevecen olmalıdır. Bu tip bakışlar sadece çocuk memnun edici tavrılar gösterdiğinde sarf edilirse, koşullu sevgi tuzağına düşülmüş olur. Bu durum çocuğun kişisel gelişimine zarar verebilir. Çocuğun duygu deposunu dolu tutmaya yetecek kadar koşulsuz sevgi verilmek istenirse, bunun yolu doğru göz teması kurmaktan geçer.

3. Kaliteli sohbetler

Bu anne veya babanın kendi geçmişiyle ilgili bazı şeyleri, bazı erdemli davranışları ve manevi değerleri anlattığı , açıkladığı zamandır. Sözelimi baba, çocuğuna annesiyle flört ettikleri devreden bahsedebilir ve bu esnada dinî değerlerden söz açabilir. Bu tarz bir “gerçek” sohbet çocuğun duygusal gelişimine sağlam bir zemin hazırlar.“Babam bana güveniyor. Beni önemsiyor ve seviyor.” diye düşünmesini sağlar. Bir anne de kızına ilk numaralı gözlüklerini ya da mezuniyeti için ilk özel elbisesini almaya yardım ederken, kendisini o yaşlarda görüntüsüyle ilgili duyduğu kaygılarından bahsedebilir.Böyle bir sohbet onları birbirine yakınlaştıracak ve kızının dış görünüşe dayalı olmayan kendi değerini anlamasına yardımcı olacaktır.Sohbetler sadece onları düzeltmek üzere yapılan konuşmalarla sınırlandırılırsa, çocukların asla olumlu ve odaklanmış ilgini değerini öğrenemeyebilir. Olumsuz ilgi, tek başına onların sevilme gereksinimini gideremez.

4. Hediye verme

Armağan vermek evrensel bir olaydır. Kalpteki kuşkuları giderir, dostlukları pekiştirir. Hediyein küçük ya da büyük oluşu sorun değildir. Ancak ana baba çocuğunun sevgiyi olan derin duygusal gereksinimini göz ardı ederse, içten bir armağan vermeye niyetlendiği her defa, çocuğa yanlış mesajlar iletiyor olabilir. Esasen, gerçekten sevildiğini hissetmeyen çocuk armağanı yanlış yorumlayabilir ve koşullu verildiğini düşünebilir. Bu durumda sevgiye aç çocuklar hediye görmekten gelebilir ya da yok edebilir.

Çocuklarınız için alınacak armağanların dış etkenler tarafından belirlenmesine izin vermemek gerekir. Oyuncakları dikkatle inceleyip, “Bu oyuncuğun çocuğuma vereceği mesaj ne olabilir? Bu benim hoşlanacağım türden bir mesaj mı olacak? Çocuğumun bu oyuncaktan öğreneceği şey nedir? Genel etkisi olumlu mu yoksa olumsuz mu olacak? “gibi soruların cevaplarını aramak gerekir. Her oyuncuğun eğitici olması gerekmez ama hepsinin çocuğun hayatında olumlu bir etkisi olmalıdır. Çocukların, aile yapısına ters düşen değerlere yöneltecek oyuncakları edinmesine müsaade edilmemelidir. Armağan onların yaratıcılığını harekete geçiriyorsa anlamlı olabilir ve bu da sizin çocuğunuza daha da yaklaşmanızı sağlar.

5. Hizmet davranışları

Her ebeveyn, bilinçli bilinçsiz olarak evladına hizmet davranışları sunar. Çocuğunuzun yedirmeniz, giydirmeniz,kendi emeğinizle bir şeyler örmeniz kısacası her türlü ihtiyacını

karşılamanız hizmet davranışları içinde yer alır.Özellikle Türk toplumunda bu davranışlar ebeveynler tarafından evlatlarına yönelik ömür boyu sürer. Ama bu hizmet davranışları ile çocuğunuzu sevgiye doyururken bazı noktalara dikkat etmek gerekir; bu davranışlar çocukların gelişim özelliklerine uygun olmalıdır. Örneğin iki yaşındaki bir çocuğa yemek yedirmek; hizmet davranışından ziyade gelişimini engellemek olur. Fakat aynı çocuğa `Sevdiğin yemeği senin için hazırladım!` diyerek ikram etmek hizmet davranışı olur.

Tüm yapılan fedakârlıkların ardından kesinlikle “Sana bu kadar hizmet ediyorum. Yemedim yedirdim... karşılığı bu muydu?” gibi sözler sarf edilmemelidir. Bu durum çocuğumuzun psikolojisini alt üst etmekle kalmaz, başkalarına yaptığı davranışlarda onun da karşılık beklemesine sebep olur.

Hizmet davranışları çocuğumuzu istediğimiz kalıba koyma maksatlı gösterilmemelidir. Bu tavır bencillik oluşturur. Çocuğunuz da bu amaçla çevresine hizmet davranışlarını sergileyebilir. Sevgi havuzunu doldurma maksatlı yapılan hareketlerin diğerlerinden önemli farkı sevgi dolu olmasıdır.

Sonuç olarak çocuklarınızı gerçekten de değer verildiklerini hissettirecek şekilde sevmeye şimdi başlayabilirsiniz. Onlar da çocuk sahibi olduklarında, hayatları boyunca koşulsuz sevgi görme şansları daha fazla olacak küçükleri, kendi ailenizden bir başka nesli de etkilemiş olduğunuzu bileceksiniz. Aile içinde gerçekleşen başarılı ilişkiler, mutlu, arkadaşça, bunalımdan uzak ve yapıcı bireylerin yetişmesini sağlar. Bunun tersine, uyum bozukluğu gösteren çocuklar, genellikle başarısız ve özellikle sevgisiz bir anne-baba-çocuk ilişkisinin ürünüdürler. Anne ve babanın sevgi ve ilgisinden yoksun olarak büyüyen çocuklar, büyük bir sevgi açlığı gösterirler. Bu açlık da birtakım davranış ve uyum bozukluklarına neden olabilir. Anne ve babalar, çocuk için en önemli besinin sevgi ve sevecenlik olduğunu bilerek, çocuklarına yeterince ilgi ve sevgi göstermelidirler.

Kaynakça

Ayhan, Halis, Eğitime Giriş, 2. bs., Damla Yay., İst., 1986.

Bilgin, Beyza, İslâm'da Çocuk, DİB Yay., Ank., 1987.

Chapman, Gary ve Campbell, Ross, Çocuklar İçin Beş Sevgi Dili, (çev: Pelin Ozaner), 2. bs., Sistem Yay., Ank., 2003.

Yavuzer, Haluk, Çocuk Psikolojisi, 14. bs., Remzi Kitabevi Yay., İst., 1997.

Kaynak: <http://www.muratkayacan.net/content/view/62/43/>

Hazırlayan: Hatice KARAAĞAÇ

Psikolojik Danışman

Çocukta Mahremiyet Eğitimi

ÇOCUKLARDA MAHREMİYET EĞİTİMİ VE ÖNEMİ

Çocuklarda mahremiyet eğitimi; çocukların huzurlu ve karakter sahibi olarak yetişmesini, çocukların istismarlardan korunmasını sağlayan en temel eğitimlerdendir. Bu eğitimin verilmesi çocukların ruhsal ve cinsel açıdan korunması için çok önemlidir. Günümüzde çocuk istismarı artarak ilerlemektedir. Neredeyse her gün çocuk istismarıyla ilgili birçok haberle karşılaşmaktayız. Bu durumda doğal olarak aileleri kaygılandırmakta ve ailelerin ‘mahremiyet eğitimi’ bilgi eksikliğini ortaya koymaktadır.

Mahremiyet eğitimi cinsel eğitimle karıştırılmamalı ama cinsel eğitimden de ayrı düşünülmemelidir. Cinsel eğitim; çocuğun kendi cinselliğini tanıması, gelişim sürecinde cinsellikle ilgili yaşayacağı fiziksel ve duygusal farklılıkları öğrenmesi adına anne- baba tarafından çocuğun sorduğu sorulara verilen cevaplarla karşılanır. Mahremiyet eğitimi, cinsel eğitimden daha kapsamlı bir eğitimidir. Mahremiyet eğitimi, çocuğun kendi özel alanlarını tanıması, korumayı öğrenmesi, başkalarının özel alanlarını bilmesi ve saygı göstermesi, kendisi ve çevresi arasında sağlıklı sınırlar koymasını içermektedir. Mahremiyet eğitimi, çocuğun özsaygıyla kendi özelini korumasını ve başkalarının özel alanına saygılı olması noktasında bireye katkıda bulunabilir. Bu da sevgi, saygı, hoşgörü ortamının hakim olduğu, kendilerine ve çocuklarına karşı sorumluluklarını bilen aile bireyleri olmalarına katkı sağlayabilir.

Çocukların bireysel farklılıkları, yetiştirildikleri kültür ve anne-baba tutumları mahremiyet algılarını etkilemektedir. Ancak bu farklılıklara rağmen, mahremiyet ağılsının çocuk 18 aylıkken tuvalet eğitimi ile başladığını ve 6 yaşına kadar devam ettiğini söylemek yanlış olmaz. Tuvalet eğitimiyle birlikte çocuğun bedensel gereksinimlerini kontrol etmeyi öğrenmesi onda başarı ve bağımsızlık duygusuyla birlikte sosyalleşme sürecinin çatışmalarını yansıtır. Buna göre çocuk bu evrede çevrenin kendisinden neler beklediğini öğrenmeye başlamaktadır.¹

Peki mahremiyet eğitimi nasıl verilmelidir? Öncelikle şunu söylemek gerekir ki, mahremiyet eğitiminde çocuğa nasihat vermek tek başına yeterli değildir. Çocuğa

‘tanımadığın kişilerle konuşma, aman dikkat et seni kaçırlar’ gibi korku dolu nasihatlerde bulunmak doğru değildir. Mahremiyet çocuğa öğretilmelidir.²

Mahremiyet eğitimine bedenim bana aittir bilinciyle başlanmalıdır. Çocuğun kendi bedeninin farkına varması ve çevresindeki yetişkinlerden ayrı bir birey olduğunu hissetmesi gerekmektedir.² Çocuğa kendini mahremini korumayı öğretebilmek için ona özel alanları tanıtılmalı ve öğretilmelidir. Çocuğa bu alanları korumak için kimseye göstermemesi gerektiği bilgisi verilmelidir. Çocuğa bu bilinci kazandırmak için de, çocuğu çırılçıplak bırakmamalı, çocuğun bezi kimsenin bulunmadığı bir yerde değiştirilmeli, çocuğun başkalarının önünde kıyafetleri değiştirilmemelidir. Bunun yanı sıra çocuğun özel alanlarına saygılı olunmalı, çocuğun cinsel organları sevgi objesi olarak kullanılmamalıdır.

Çocuğa tuvaletin kapısını kapalı tutması gerektiği öğretilmelidir. Bunun içinde çocuğa tuvalet eğitim verilirken lazımlık ortada bir yerde değil de kimsenin görmediği bir ortamda olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra çocuğu banyo yaptırırken, 4 yaşından sonra çocuğu iç çamaşırlarıyla yıkamak, çocuğu temizlerken gözleri kısarak ya da başı yana çevirerek o alana saygı gösterdiğinizi hissettirmek mahremiyet eğitimi açısından önemli bir adım olacaktır.

Çocuklara odanıza izin alarak girmesi gerektiği öğretilmelidir. Dört –beş yaştan itibaren bu çocuğa anlatılmalıdır. Odanızın sizin özel alanınız olduğu ve izin alarak içeri gelmesi gerektiğini çocuğa öğretilmelidir.

Çocukların yataklarının anne-baba ve kardeşle yatakları ayrılmalı ve ilkokul döneminden itibaren de erkek kardeşle odasının ayrılması gerekmektedir. Çünkü beraber buldukları odada giyinip soyunurken, yatarken birbirlerinin özel alanlarını ihlal edebilirler.

Bunların yanı sıra, çocukla beraber gezerken ya da televizyon izlerken, mahremiyet ilkesini ihlal eden durumlarla karşı karşıya kalmak mümkündür. Böyle durumlarda, çocuğun duyabileceği şekilde yanlış olana vurgu yaparak duruma tepki belli edilebilir.

Mahremiyet insan hayatı için önemli bir değerdir. Çünkü mahremiyet, insan hayatının her dönemini etkilemekte ve insan hayatına yöne vermektedir. Mahremiyet eğitimi insanlarda sorumluluk bilincinin gerçekleşmesini, vicdan gelişimini, cinsellikten kaynaklı ahlaki problemlerin engellenmesini sağlamaktadır. Mahremiyet eğitimi, kişinin kendini sorgulamasını, davranışlarını değerlendirmesi, diğer insanlarla olan ilişkilerinin düzenli olmasını büyük ölçüde etkilemektedir. Bütün bu nedenlerden dolayı çocuklara mahremiyet eğitimi verilmeli, bireysel ve toplumsal olarak ahlaki değerleri yüksek olan bireyler yetiştirilmelidir.³

¹Çalışır D., Cinsel Eğitim Çocukluktan Ergenliğe, s.33-34

²Güneş, A.,Çocuklarda Mahremiyet Eğitimi

³Diler R.,Mahremiyet Eğitimi ve Önemi

Kaynakça

Bıyık, A.T., Çocuk Eğitimi. Erişim Tarihi:5 Temmuz 2012 www.islamihayatderneği.com

Çocuklarda Mahremiyet Eğitimi. Erişim Tarihi:26 Şubat 2013, <http://pedagojiderneği.com>

Çalışır D., Cinsel Eğitim Çocukluktan Ergenliğe, s.33-34

Diler R.,Mahremiyet Eğitimi ve Önemi

Güneş, A.,Çocuklarda Mahremiyet Eğitimi

Hazırlayan: Nihal UĞUR
Psikolojik Danışman

TELEVİZYON, ŞİDDET VE TOPLUM

Medyadaki şiddet içeren yayınların olumsuz etkileriyle ilgili gözlem ve araştırmalar uzun yıllardır süregelmektedir. Yapılan araştırmalar, medyada yayınlanan, özellikle de televizyonda yer alan şiddet olaylarının, toplum genelindeki saldırganlık oranları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir artışı tetiklediğini ortaya koymaktadır.

Bu olumsuz etki özellikle, işsizlik, ekonomik kriz ve politik belirsizliklerin olduğu az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde daha belirgindir. Bireysel boyutta ise, 0-6 yaşlar arası çocuklar ve 13-21 yaşları arasındaki ergenler bu yayınlardan ve olumsuz modellerden en fazla etkilenen, yüksek risk grubunda yer almaktadırlar. Gerek bireysel gerekse toplumsal boyutta, söz konusu olumsuz etkileri minimuma indirgeyebilmek adına; medya mensupları, aileler ve uzmanların bilinçli ve sağduyulu bir işbirliği içinde olabilmesi önemlidir.

Medyanın değerlerimizi, tutum ve davranışlarımızı şekillendirmede ne denli bir etkileyici güç olduğunu, son yıllarda basına ve klinik ortamlarımıza yansıyan birçok vaka örneği ile daha da net bir biçimde gördük. İçinde "bu akşam ölürüm, beni kimse tutamaz" sözleri geçen bir şarkının ardından köprüden atlayan ergenleri, "temel içgüdü" ve "testere" filmlerinin ardından gördüklerinin aynısını uygulayan genç insanları, tecavüz sahnelerini oyun zannedip arkadaşları üzerinde uygulamaya kalkan çocukları, "erkeğin kitabını yeniden yazan" delikanlıları ve onlara hayranlık duymayı öğrenen, adeta tokat yemeyi hayal

eden genç kızları, ve tabii ki "kurtlar vadisi" ile birlikte mafya olmaya iyiden iyiye öykünen "Polat"ları, "Çakır"ları sanırım hepimiz fark ediyoruz.

Günümüzde televizyon, tüm kitle iletişim araçları içerisinde belki de en kolay erişilen ve en yaygın kullanılan araç olması nedeniyle, en etkili öğrenme kanalı olarak da dikkat çeker. Çocuklar ve ergenler gittikçe daha fazla vakitlerini televizyon ve bilgisayar karşısında geçirmeye başladılar. Başta televizyon programları, filmler, çizgi filmler, diziler ve bilgisayar oyunları olmak üzere, tüm kitle iletişim araçlarında yer alan şiddet, vahşet ve saldırganlık son yıllarda dikkat çekici ve düşündürücü bir hal almıştır. Buna paralel artan ve özellikle çocuklar ve gençler arasında yaygınlaşan, öldürme, yaralama, kavga, taciz, tecavüz ve tehdit gibi şiddet olayları; medyada yer alan şiddetin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkisini araştırmanın gerekliliğinin altını çizmiştir. Doğrudan nedensel bir ilişkiden söz etmek zor olmakla birlikte, yapılan bilimsel araştırmalar; televizyon ve medyada izlenen şiddetin, gerek kısa gerekse uzun vadede, çocukların duygu, düşünce, değer, tutum ve davranışları üzerinde, tetikleyici, hızlandırıcı ve özendirici bir etki gösterdiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Söz konusu bu etki 5 ana boyutta tanımlanabilir;

1. Çocuklar ve ergenler, model alma ve sosyal öğrenme yolu ile televizyonda izledikleri diyalogları, sözleri, tutum ve davranışları taklit eder ve öğrenirler. Televizyondaki program ve dizilerdeki kahramanlarla özdeşleşerek, onlar gibi konuşmaya, onlar gibi davranmaya, onlar gibi var olmaya öykünürler.

2. Şiddeti ve saldırganlığı bir "problem çözme" yöntemi, bir "var olma" şekli ve bir "kendini ifade etme" yolu olarak benimsemeye başlarlar.

3. Şiddete, saldırganlığa, ölüme, acıya vb. karşı duyarsızlaşmaya, tepkisizleşmeye, adeta bağıklık kazanmaya başlarlar. Bu kavramlar, bu görüntüler ve bu davranışlar gittikçe

normalleşmeye ve kabul görmeye başlar. Kurbanla, yani acı çekenle empati kurma yetilerini yavaş yavaş kaybederler.

4. Kızgınlık, öfke, kin, nefret, hiddet, intikam gibi duyguları hem daha sık hem de daha yoğun hissetmeye, yaşamaya ve dışa vurmaya başlarlar.

5. Dünyayı ve hayatı tanımaya anlamaya ve öğrenmeye çalıştıkları bu gelişim dönemlerinde; algıları ve düşünce kalıpları "iyiler - kötüler", "kahramanlar – anti kahramanlar" olarak katı ve çarpık bir şekilde bölünmüş bir hal alır; gerçekçi ve işlevsel olmaktan uzaklaşır. Tv izleme süreleri arttıkça; doğru ile yanlış, gerçek ile kurguyu, olası ile imkânsızı, uygun ile uygunsuzu ayırt etmekte zorlanmaya başlarlar.

Şiddet ne demektir ?

Şiddetin tanımı ve kapsamı ;

Şiddet; güç, zorlama ve baskı uygulama yoluyla, bedensel ya da ruhsal zarara neden olan söz, yaklaşım, tutum ve hareketlerin tümüdür. Dolayısıyla, sadece saldırganlık ve kaba kuvvet içeren tutum ve davranışlar değil; hakaret etmek, aşağılamak, tehdit etmek, ekonomik özgürlüğünü kısıtlamak ve zorla bir şey yaptırmak gibi, kişinin kendisine olan saygısını, kendisine ve çevresine olan güvenini azaltan; korku, kaygı ve rahatsızlık hissetmesine sebep olan söz, tutum ve davranışlar da şiddet tanımının kapsamı içinde yer alır. Şiddetin; fiziksel, cinsel, duygusal, sözel, ekonomik ve politik olmak üzere birçok çeşidinden söz etmek mümkündür.

Televizyondaki şiddet 4 açıdan dikkat çeker ;

1. Şiddetin sıklığı ve süresi
2. Şiddetin ayrıntıları, canlılığı
3. Şiddetin sunuluş biçimi, hikaye örüntüsü
4. Şiddetin sonuç ve etkilerinin gösterilip gösterilmediği

Şiddet içeren olaylar, sahneler ve görüntüler ne kadar sık, ne kadar fazla ve ne kadar uzun ekrana gelirse, zararlı etkileri o oranda artar. Aynı şekilde bu şiddet sahnelerinin ayrıntıları arttıkça ve tekrar tekrar ekrana gelen canlandırmalar ve yakın çekimlerle pekiştirildikçe etkinin boyutları daha da tehlikeli bir hal alır. Filmin, dizinin ya da programın esas kahramanı şiddet uyguluyorsa ya da filmin ana örüntüsü şiddet üzerine kurulu ise, izleyiciler üzerindeki özendirici ve tetikleyici etkisi o derece artar. Buna paralel ortaya çıkan şiddete karşı duyarsızlaşma ise sağlıklı bir diğer boyuttur. Yine televizyon dizilerinde, haber programlarında ve filmlerde sıklıkla karşımıza çıkan diğer unsur ise şiddetin neden olduğu etki ve sonuçları, duygu ve sorumlulukları gösterilmemesidir. Bu da şiddetin, bir problem çözme yöntemi olarak benimsenmesine zemin hazırlar ve insanları gerçek dünyadan, duygulardan, değerlerden ve insan faktöründen uzaklaştırma riskini barındırır.

Katarsis etkisinden söz etmek mümkün değil !

Şiddet ve saldırganlık izlemek ya da sergilemek, rahatlama veya boşalmaya neden olmaz; bilakis şiddet şiddeti, öfke öfkeyi doğurur.

Araştırmalara göre ;

- Çocuk televizyon kanallarında yayınlanan program ve çizgi filmler, saatte ortalama 20 şiddet eylemi içeriyor.

- 800'ün üstünde çocukla yapılan uzun süreli bir araştırmaya göre, günde 2 saatten fazla tv seyreden çocukların; evde, okulda, sınıfta ve sosyal oyun alanlarında açık ara daha fazla saldırgan tutum ve davranışlar sergilediği saptanmıştır. Aynı çocukların 19 - 30 yaşları arasında ise yaşıtlarına göre daha fazla aile içi şiddet sergiledikleri, daha fazla trafik cezası aldıkları, daha fazla kaza, kavga, yaralama ve yaralanma vakası yaşadıkları, işten ayrılma oranlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

- 1998-2002 yılları arasında dünya genelinde yapılan bir çalışmaya göre, en çok izlenen saatler olan primetime kuşağında şiddet içeren tv dizi, film ve programları % 81 oranında artış sergilemiştir.

- Televizyon yayınlarının % 61'i şiddet içeriyor. Bunun % 54'ünün ölüm içerdiği; % 51'inde ise şiddetin sonuçları ve etkilerinin gösterilmediği dikkat çekmiştir.

- Çocuklar ve ergenlerin televizyon izleme süreleri arttıkça; kabuslarının, korku ve kaygılarının, gerginliklerinin de doğru orantılı olarak arttığı kaydedilmiştir. Aynı zamanda tv izleme süreleri ile depresyon, post-travmatik stres bozukluğu, uyku ve yeme bozuklukları arasında da bir paralellik saptanmıştır.

- Özellikle odasında televizyon olan ve/veya yatmadan önce televizyon seyreden çocukların belirgin derecede daha fazla kabus ve gece korkuları sergiledikleri gözlenmiştir. Klinik ortamda korku, kaygı ya da kabuslar nedeniyle başvuran çocuk ve ergenlerin % 92'sinin korkularının temeli televizyonda izledikleri şeylere dair.

Medyanın sorumlulukları ;

Araştırmaların ortaya koyduğu gerçekler ışığında, medya mensuplarıyla, ailelerin ve uzmanların yapıcı bir işbirliği içinde olması gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan olumlu sonuçlar vermektedir.

Örneğe, İsviçre ve Avusturya'da medya ile işbirliği, hem şiddet içeren yayınların azalmasını hem de yayınların içeriklerinin olumlu ve yapıcı yönde değişimini sağlamıştır.

Öncelikle şiddet içeren yayınların etkileri konusunda başta medya mensupları olmak üzere; anne ve babaların, eğitimcilerin, çocukların, ergenlerin ve genç yetişkinlerin bilgilendirilmesi gereklidir. Ebeveynlerin, bu konuda bilinçlendirilmesi ile çocuk ve ergenlerin bu tür yayın veya filmleri izlemesi sınırlandırılmalıdır.

Yayınlanan film, dizi, çizgi film, haber bültenleri ya da şov programlarında, şiddetin yöntemiyle ilgili tanımlardan, detaylı görüntüler ve canlandırmalardan mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Şiddet içeren olay, kurgu, haber veya intihar sahnelerinin, çocuklar ve ergenlerin seyretmesini engelleyecek ölçüde, yayın öncesinde uyarılara yer verilmelidir. Bu uyarılar anne babalar tarafından hassasiyetle dikkate alınmalıdır.

Şiddet içeren durum, olay ve temaları mümkün olduğunca görselleştirmemek ve tekrar tekrar vermemek oldukça önemlidir. Bu tür görüntüler, başta çocukları, ergenleri ve genç yetişkinleri olmak üzere tüm insanları travmatize edici özellikte olup, kaygı, korku ve gerilim yaratmakta, buna paralel olarak da insanları şiddete, ölüme, acıya, kana ve kayıplara karşı duyarsızlaştırmaktadır. Aynı zamanda yine bu görüntüler, çocuklar ve gençler için çarpık ve yanlış davranış modelleri oluşturarak, sağlıksız değer, tutum ve davranışlar benimsemelerine zemin hazırlamaktadır.

Anne-babalara öneriler ;

1. Televizyonu, evin ya da salonunuzun merkezine, odak noktasına koymayın.
2. Televizyonu, çocuk bakıcısı ya da uyku ilacı olarak kullanmayın !
3. Yemekler sırasında televizyon kesinlikle kapalı olsun !

4. Çocuğunuzun ne seyrettiğinden haberdar olun.
5. Çocuğun yaşı ne kadar küçükse, televizyondaki materyalden etkilenme oranı ve şiddeti o kadar fazla olur. Maruz kaldığı sahneler, iştahını ve uykularını etkileyebileceği gibi, bilindiği üzere değer, tutum ve davranışlarını da şekillendirmede büyük rol oynar.

6. Çocuğunuzun odasında televizyon olmasın !
7. Çocuğunuzun televizyon seyretmesi konusunda limitleriniz net olsun. Ne zamanlar, na kadar süre, ne tür programlar seyredebileceği konusunda sınır ve limitler olsun. Anne baba olarak bu konuda kararlı ve tutarlı bir işbirliği sergilemeye özen gösterin.
8. Çocuğunuzun seyrettiği şeyleri onunla konuşun, tartışın; hangi gözlükle bakması gerektiği, neleri süzüp neleri alması gerektiği konusunda ona eşlik ve rehberlik edin, onu bilinçlendirin.
9. Ailece seçerek seyredebileceğiniz televizyon programları da olsun ve bunu keyifli bir eğlence zaman dilimi olarak geçirin.
10. Anne baba olarak çocuklarınıza örnek olun. Siz bütün bir gün ve gece televizyon seyrederken, çocuklarınızı bu konuda bilinçlendirmeye çalışmak nafi bir çaba olacaktır. Zira çocuklar, söylediklerinizi değil, yaptıklarınızı yaparlar !

Kaynak: Bilim ve Teknik Dergisi, Psikoloji Köşe Yazıları, Uzm. Psk. Serap ALTEKİN

Bu çalışmada özgül öğrenme güçlüğüünün tanılanmasına ve özgül öğrenme güçlüğüünün çeşitlerine DSM V kriterlerine göre bir göz atıyoruz.

ÖZGÜL ÖĞRENME BOZUKLUĞU

DSM V'e Göre Tanı Kriterleri

- A. Gerekli girişimlerde bulunulmuş olmasına karşın, en az 6 aydır süren, aşağıdaki belirtilerin en az birinin varlığı ile belirli, öğrenme ve okul becerilerini kullanma güçlükleri:
1. Sözcük okumanın yanlış ya da yavaş ve çok çaba gerektiriyor olması(örn. Tek tek sözcükleri yüksek sesle okurken, yanlış ya da yavaş ve duraksayarak okur, sıklıkla sözcükleri kestirir, sözcükleri seslendirmede güçlükler yaşar).
  2. Okunanın anlamını anlama güçlüğü (örn. Düzyazıyı düzgün okuyabilir ancak sırayı, ilişkileri, çıkarımları ya da derin anlamları anlamaz).
  3. Harf harf söyleme/yazma güçlükleri (ünlü ya da ünsüz harfleri ekleyebilir, çıkarabilir ya da bunların yerini değiştirebilir).
  4. Yazılı anlatım güçlükleri (örn. Cümleler içinde birden çok dilbilgisi ya da noktalama yanlışları yapar; paragraf düzenlemesi kötüdür; görüşlerinin yazılı anlatımı açık değildir).
  5. Sayı algısı, sayı gerçekleri ya da hesaplama güçlükleri (örn. Sayıları, bunların büyüklüğünü ve ilişkilerini anlaması kötüdür; yaşlılarının matematik dersinden öğrendiklerinden değişik olarak, tek rakamlı sayıları eklerken parmak hesabı yapar; sayısal hesaplamaların ortasında kaybolur ve işlemleri değiştirebilir).
  6. Sayısal akıl yürütme güçlükleri (örn. Nicel sorunları çözmek için matematik ile ilgili kavramları, gerçekleri ya da işlemleri uygulamakta çok güçlük çeker).
- B. Etkilenen okul becerileri, kişisel olarak uygulanan geçerli başarı ölçümleri ve kapsamlı klinik değerlendirme ile doğrulandığı üzere, kişinin kronolojik yaşına göre beklenenden önemli ölçüde ve ölçülebilir derecede altındadır ve okul ya da işle ilgili başarıyı ya da günlük yaşam etkinliklerini ileri derecede bozar. 17 yaşında ve üzerinde olan kişilerde, geçerli değerlendirmelerin yerine, işlevselliği bozan, belgeli öğrenme güçlükleri öyküsü kullanılabilir.
- C. Öğrenme güçlükleri okul yıllarında başlar, ancak etkilenen okul becerileriyle ilgili gerekler, kişinin sınırlı yeterliğini aşmadıkça tam olarak kendini göstermeyebilir (örn.

Zamanla sınırlı sınavlar, dar bir zamanda uzun ve karmaşık raporları okuma ya da yazma, okulda aşırı yüklenme).

- D. Öğrenme güçlükleri, anlıksal yeti yitimleri, düzeltilmemiş görme ya da işitme keskinliği, diğer ruhsal ve sinirsel bozukluklar, ruhsal-toplumsal güçlükler, okulda kullanılan dili tam bilmeme ya da eğitsel yönergelerin yetersizliği ile daha iyi açıklanamaz.

Not: Dört tanı ölçütü, kişinin öyküsü (gelişimsel, sağlık, aile, eğitim), okuldan edinilen bilgiler ve ruhsal-eğitsel değerlendirmenin klinik açıdan bir araya getirilmesiyle karşılanacaktır.

(F81.0) Okuma bozukluğu ile giden

Sözcük okuma doğruluğu

Okuma hızı ve akıcılığı

Okuduğunu anlama

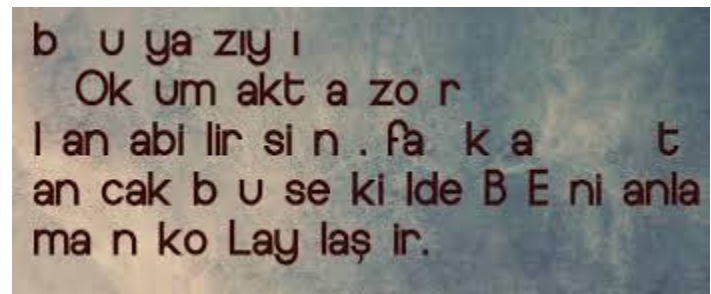
Not: Disleksi, sözcük tanıma doğruluğu ya da akıcılığı sorunları, anlaşılır dile çevirme güçlüğü ve harf harf söyleme/yazma güçlükleri ile belirli öğrenme güçlükleri örüntüsünü göstermek için kullanılan seçenек bir terimdir. Bu özel güçlükler örüntüsünü tanımlamak için disleksi tanımı kullanılırsa, okuduğunu anlama ya da sayısal akıl yürütme güçlükleri gibi, var olan diğer güçlüklerin de tanımlanması önemlidir.

(F81.1) Yazılı anlatım bozukluğu ile giden

Harf harf söyleme/yazma doğruluğu

Dilbilgisi ve noktalama doğruluğu

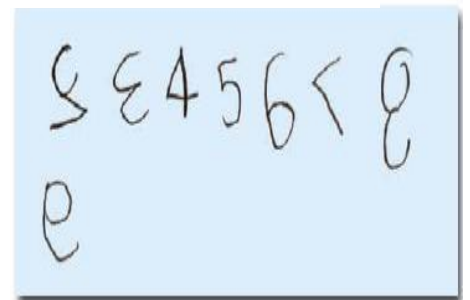
Yazılı anlatımın açıklığı ya da düzeni

(F81.2) Sayısal bozukluk ile giden

Sayı algısı

Aritmetik gerçeklerin ezberlenmesi

Doğru ve akıcı hesaplama

Doğru sayısal akıl yürütme

Not: Diskalkuli, sayısal bilgileri işleme, aritmetik gerçekleri öğrenme ve doğru yada akıcı hesaplama yapma sorunları ile belirli öğrenme güçlükleri örüntüsünü göstermek için kullanılan seçenek bir terimdir. Bu özel güçlükler örüntüsünü tanımlamak için diskalkuli terimi kullanılırsa, sayısal akıl yürütme ya da sözcük tanımada güçlükler gibi, var olan diğer güçlüklerin de tanımlanması önemlidir.

Ağırlık Derecesi

Ağır olmayan: eğitsel 1-2 alanda öğrenme becerilerinde bir takım güçlükler vardır, ancak özellikle okul yıllarında, uygun yerleştirme yapılırsa ya da yeterli destek verilirse, kişi bunları ödünleyebilir ya da işlevselliğini koruyabilir.

Orta derecede: Eğitsel 1-2 alanda öğrenme becerilerinde belirgin güçlükler vardır, dolayısıyla okul yıllarında yoğun ve özel eğitim ara vermeleri olmadan kişi yeterlik sağlayamayacak gibi görünmektedir. Etkinliklerini doğru ve etkin bir biçimde tamamlayabilmesi için, okulda, işyerinde ya da evde, en azından günün bir bölümünde, uyarlamalar yapılması ya da destek verilmesi gerekebilir.

Ağır: Eğitsel 1-2 alanda öğrenme becerilerinde ağır güçlükler vardır, dolayısıyla kişi, okul yıllarının çoğunda, sürekli olarak, kişiselleştirilmiş bir özel eğitim görmeden bu becerileri öğrenemeyecek gibi görünmektedir. Evde, okulda ya da iş yerinde uygun yerleştirmeler yapılması ya da destek verilmesi durumunda bile kişi bütün etkinliklerini etkin bir biçimde tamamlayabilir.

Hazırlayan: Köksal UğUR

Psikolojik Danışman

ÖZEL EĞİTİM GEREKTİREN ÇOCUKLARDA EVDE EĞİTİM

Özel eğitim hizmetlerinin en önemli ilkelerinden birisi eğitimde devamlılıktır. Bu devamlılığın sağlanabilmesi için eğitimde; öğretmen, öğrenci, aile bireyleri, okul idaresi vb etkileşim içinde olması gerekmektedir. Çünkü sadece okulda yapılan eğitim kalıcı öğrenme için yeterli değildir. Okul dışındaki zamanlarda mutlaka desteklenmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum çocuk için evde desteklenmeyi zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla aile, özel eğitim için olmazsa olmazlardandır.

Okul ile birlikte aile desteği olan çocuklar aile desteği olmayanlara göre çok daha hızlı ilerlemektedirler. Çocuğun öğrenmesinde bu kadar önemli olan bu desteği verirken aileler genellikle zorlanmaktadırlar. Peki aileler olarak nelere dikkat edebiliriz bir bakalım;

Evde eğitim vereceğimiz öğrencinin öncelikle eğitim ortamını düzenlemeliyiz. Kendisine ait odası var mı? , masası var mı? , masa ve sandalye öğrenci için uygun mu? , eğitim ortamında öğrencinin sürekli dikkatini çekecek bir şeyler var mı? vb. bakmalıdır ve eğitim ortamı öğrenci için etkin kullanılabilir hale getirilmelidir. Eğitim ortamını düzenledikten sonra planladığı çalışmaya anlatmaya başlanmalıdır.

Aileler genellikle kendi çocuklarına ders anlatamadıklarından yakınmaktadır. Aileler; -Ders çalıştıramıyorum, -kızarak dersin başına geçiriyorum, -ders anlatırken beni hiç dinlemiyor vb. cümleleri söyleyerek yakınmaktadırlar. Ders anlatmaya başlamadan önce; -kalk, -televizyonu kapat ders çalışacağız, -bilgisayarı kapat ders çalışacağız, vb şeklinde öğrenciye hitap edilmektedir. Öğrenci doğal olarak derse başlamayı reddetmektedir. AAAAAAAAAAAAAAA şimdi neler yapacağız seninle deyip ilk önce ses tonunuzu,

mimiklerinizi kullanarak öğrencinin hemen ilgisi çekilmelidir. Bu ilgiyi çektikten çok fazla öğrencinin dikkati farklı yönlere dağılmadan öğrencinin elinden tutup koş , koş, koş deyip sesinizi ve mimiklerinizi kullanarak kendi yatak odanıza götürebilirsiniz a a a a a acaba burada mı yapsak.. MMMMM bence burada yapmayalım haydi koş koş koş deyip kardeşinin odasına, daha sonrada hiç fark etmeden kendi odasına götürebilirsiniz. Ve daha önce hazırlamış olduğunuz çalışmayı sunmalısınız. Mimiklerinizi ve ses tonunuzu etkin bir şekilde kullanmalısınız.

Öğrencinin çalışacağı materyal daha önce görmüş çalışmış bile olsa hemen verilmemelidir. Mmmm burada ne varmış deyip eline uzatırken aaaa yakalayamadı tutamadı vb. Eline uzattığınız hikaye resimli kartı öğrencinin almaya çalışmasına fırsat verilmelidir ama bunu yaparken kısa sürede öğrenciye sıralı kartı verip incelemesi için biraz fırsat verdikten sonra çalışmaya başlamalısınız.

Bazı öğrencileri televizyon karşısından hiç kaldıramayabilirsiniz bunun için de yapabileceğiniz en önemli şey öğrencinin dersini yaptıktan sonra televizyon izlemesidir. Televizyonu kapatarak cezalandırmak yerine dersini yaptıktan sonra televizyon izlemesi ona ödül olmalıdır. Örneğin “dersini yapmazsan televizyon izleyemezsin” sözünü kullanmamalıyız. “Dersini yaparsan televizyon izleyebilirsin” şeklinde teşvik edici olmak daha doğrudur. Dersini yaptıktan sonra öğrencinin saatlerce televizyon seyretmesi de uygun değildir. Eğitici çizgi filmleri bir süre izledikten sonra televizyon kapatılmalıdır. Ama maalesef şu da bir gerçek ki saatlerce tüm aile televizyonun karşısın da zaman öldürmektedir.

EVDE YAPILACAK EĞİTİM ÇALIŞMALARI ŞU KONULAR ÜZERİNE OLABİLİR:

A. Konuşma ile ilgili çalışmalar:

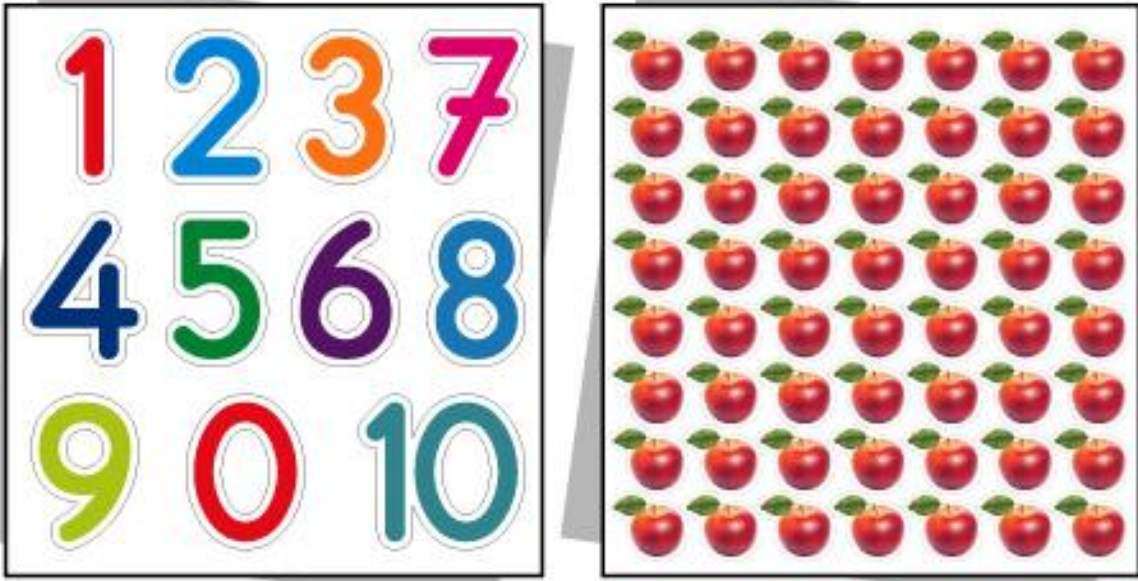
- 1- Konuşmalarda işarete yer vermeyiniz.
- 2- Çocuğunuzun uydurduğu sözcükleri kullanmayın. Doğrusunu öğretmeye çalışın.
- 3- Çocuğunuzun yakınındaki ve en çok kullanılan eşyaların adını doğru söylemesini öğretin.
- 4- Sözcüklerin söylenişindeki hataları, çocuğu telaşa düşürmeden ve tedirgin etmeden düzeltmeye çalışın. Sözcükleri düzgün söylemeye başlayınca onu sözle ödüllendirin “aferin” gibi.
- 5- Tren, otomobil, hayvan vs. sesleri tanıttın.

6- Sevdiği veya sevebileceği öykü ve masalları onun anlayacağı dille anlatıp, onun dil gelişimine yardımcı olun.

7- Konuşmaları anladığı zamanlar ona cesaret verip, onu sözle ödüllendirin.

8- Konuşma taklit yoluyla öğrenildiği için onunla düzgün konuşun.

9- Konuşmanın kazandırılmasında en çok gereken ve kullanılan sözcük ve konuşma kalıplarının kullanılmasına dikkat edin ve bunları kullanması için ortam hazırlayın.

B. Sayı kavramını geliştirme çalışmaları

1- Öncelikle söylenileni anlama ve yapma gibi alışkanlıklar kazandırılmalıdır. Örneğin: Kalemi bana ver, paltomu al gibi

2- Daha sonraki çalışmaları da “Bu kadar ver” emri ile ileri bir aşamaya geçin. Çocuğunuz gösterilen miktarda eşyayı örneğin (kalemi) seçebilir ve isteneni yapabilme durumuna gelebilmelidir.

3- Bu çalışmalar 1 (bir)sayı kavramının kazandırılması ile başlamalı, bu kazandırıldıktan sonra 2(iki)’ye geçilmelidir.

4-Sayı ile birlikte renk kavramının verilmesi, çocuğun aynı zamanda renkleri de ayırt edebilmesine yardımcı olur “iki tane kırmızı düğme ver” diyerek sayı kavramı çalışmalarında da renklerden yararlanabilirsiniz.

5- Ara sıra rakamla 1 (bir) üzerinde çalışmanın arkasından, 2 (iki) tane isteyerek dikkatinin gelişmesini sağlayın.

6- 2 (iki) ‘yi kavradıktan sonra bir yere bir veya iki tane nesne koyarak “bu kadar ver” sözü ile hareket ve sayı kavramlarını geliştirme çalışmalarını sürdürün.

C. Renk Kavramını Geliştirme Çalışmaları

- 1- İlk olarak doğrudan doğruya kırmızı renk kavramını verin.
- 2- Çeşitli kırmızı renkteki eşyaları göstererek kırmızı kavramını tekrar edin.
- 3- “Kırmızı kalemi ver” ,”kırmızı düğmeyi al” gibi emirlerle karışık renklerin arasından kırmızı olanı seçmesini öğretin.
- 4- Doğrudan doğruya mavi renk kavramını verin. Kırmızı renkte izlenen yolu takip edin.
- 5- Her iki rengi de öğrendiğinde, “mavi kalemi masaya koy”, “kırmızı düğmeyi bana ver” gibi emirlerle mavi ve kırmızıyı beraber çalıştırmaya başlayın.
- 6- Kırmızı ve mavi kağıtlarla kesip yapıştırma ve el-işi alıştırmaları yaptırın; kırmızı ve mavi kalemlerle boyatın, çeşitli yaşantılarla kırmızı ve mavi renklere dikkatini yöneltin.
- 7- Çeşitli nesnelere (kalem, düğme, iplik gibi) aynı renk olanlarını eşlemesini isteyin.

D. Resimler Üzerinde Konuşma Çalışmaları

- 1- Renkli resimler üzerinde “bu resimde neler var?” diyerek çocuğu gördüklerini söylemeye teşvik edin.
- 2- Resim üzerindeki eşya, hayvan vs göstererek adlandırmasını isteyin.
- 3- Zamanla eşya, hayvan vs’nin ayrıntılarına girin.
- 4- Resimler üzerinde ne var ? sorusu ile serbest konuşmasına izin ve fırsat verin.
- 5- Resimlerde sık sık rastlanan nesnelere çeşitli kartonlara yapıştırarak bir çalışma defteri oluşturun.
- 6- Bu defter üzerinde konuşmaları sürdürün.

E. Evdeki Eşyaların Tanıtılması Çalışmaları

- 1- Eşyanın adı üzerinde durarak bilmediği veya öğrenmediği eşyaları aralıklı olarak sorun.
- 2- Birden fazla eşyanın adını aynı anda öğretmekten kaçının.

3- Öğrendiği eşya adları ile basit emirleri yerine getirmesini sağlayın. Örneğin “Sandalyenin üzerine otur” gibi.

F. El Ve Beden Hareketleri Çalışmaları

- 1- Ucu sivri olmayan küçük kağıt makası ile kesme işlemini çalıştırın, alıştırmalar yaptırın.
- 2- Hamur veya çamur ile çalışın. Bir süre sonra hamur veya çamurun bir parçası ile iki eli (avuç içi) arasında yuvarlak yapmasını öğretin. Yapabileceği başka şekillerle çalışmasını sağlayın, kendi dilediği gibi şekiller yapmasına izin verin.
- 3- Gazete kağıt parçalarından avuç içinde top yapmasını ve oynamasını sağlayın.
- 4- Kağıt mendil vs şeyleri katlamasını öğretin.
- 5- Delikli boncukları kullanarak onları ipe (ayakkabı bağı kullanılabilir) dizmesini isteyin. Zamanla (yani çocuğunuz boncukları ipe geçirmesini başardıktan sonra) sizin belli bir sırayla dizdiğiniz boncukları aynı sırayla onun da dizmesini isteyin.
- 6- Kalemle önceleri gelişigüzel karalama, sonrada belirli şekilleri çizebilmesi için alıştırmalar yaptırın. Bu şekillerin şu sırayı izlemesine dikkat edin; daire, kare, üçgen.
- 7- Çocuk kağıt kesmeyi öğrendikten sonra belirli şekilleri , resimleri kağıttan kesip çıkarmasını isteyin.

8- Kesilen resimlerin veya şekillerin yapıştırılması çalışmalarını yaptırın.

G. Sosyal Gelişim Çalışmaları

- 1- Çocuğu arkadaş edinebileceği yerlere götürün ve arkadaşlık kurup oynamasına yardımcı olun.
- 2- Onu çarşı, pazar gibi toplu yerlere götürerek dış çevre ile ilişki kurmasını sağlayın.
- 3- Çalışmalarınızda sabırlı, acelesiz, tekrardan bıkmadan, güler yüzlü, sevecen bir davranışı benimseyin. Ona güven verin, bazı etkinlikleri başaracağına inanın ve bunu ona da belli edin.
- 4- Yapılacak çalışmaların günlük programlar düzenlenerek yapılması, çocuk yönünden oldukça yararlıdır. Günün her saatinde günlük yaşantılardan da yararlanın. Örneğin her sabah uyandıktan sonra çocuğa temizlik, yemek yeme vs. alışkanlıkları kazandırmada örneklerle çalışma olanağı verin.
- 5- Evinizdeki düzeninize uygun olarak çocuğunuza ayıracağınız zamanlar onun, hemen olmasa da zamanla göstereceği gelişmeleri gördükçe boşa gitmediğini anlayacağınız zamanlardır. Sonuca ulaşmakta acele etmeyiniz, sabırlı olmak zorunda olduğunuzu düşünerek, çocuğu özellikle döverek cezalandırmak yoluna gitmeyiniz. Yukarıda birçok kez denildiği gibi güler yüz,sabır,sevecenlik,hoşgörü çocuğun olumlu yönde gelişmesini sağlayacak, zamanla bu gelişimlere tanık oldukça sizde mutlu olacaksınız.

Hazırlayan: Halil İbrahim ERDOĞAN

Özel Eğitim Öğretmeni